

Sygn. akt I KK 158/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Piotr Mirek
SSN Andrzej Tomczyk

Protokolant Łukasz Biernacki

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Andrzeja Pogorzelskiego,
w sprawie **X. X.**

oskarżonego z art. 190a § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 28 września 2022 r.,

kasacji wniesionej przez prokuratora - na niekorzyść

od wyroku Sądu Okręgowego w X.

z dnia 29 kwietnia 2021 r., sygn. akt II Ka [...],

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Y.

z dnia 29 września 2020 r., sygn. akt II K [...],

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w X. do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Y. wyrokiem z dnia 29 września 2020 r., sygn. akt II K [...],
uznał oskarżonego X. X. za winnego tego, że:

„w okresie czasu od maja 2016 r. do października 2017 r. w X. w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru uporczywie nękał Y.Y. poprzez telefonowanie do pokrzywdzonej, przy czym nękanie to wzbudziło w pokrzywdzonej uzasadnione okoliczności poczucia zagrożenia i naruszyło jej prywatność”,

tj. czynu z art. 190a § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i za to na podstawie art. 190a § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. wymierzył mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności (pkt I wyroku), której wykonanie, na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 1 k.k., warunkowo zawiesił na okres próby 2 lat (pkt II wyroku) orzekając równocześnie obowiązki na podstawie art. 72 § 1 pkt 1 i pkt 7a k.k.(pkt III i IV wyroku). Ponadto, na podstawie art. 46 § 1 k.k., Sąd zasądził od oskarżonego na rzecz pokrzywdzonej Y. Y. kwotę 4000 złotych tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę.

Apelację od wyroku Sądu Rejonowego w Y. wniósł oskarżony X.X., zarzucając rażącą obrazę przepisów postępowania mającą oczywisty wpływ na treść wyroku, który to zarzut został w apelacji obszernie opisany, wnosząc o uniewinnienie od zarzucanego mu czynu.

Apelację od wyroku Sądu I instancji wniósł również prokurator Prokuratury Rejonowej w X., zaskarżając go w całości, zarzucając obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 4 § 1 k.k., art. 12 k.k., oraz rażącą niewspółmierność orzeczonej kary. Stawiając zarzuty szczegółowo opisane w apelacji, oskarżyciel publiczny wniósł o zmianę wyroku w zakresie kwalifikacji prawnej czynu poprzez wyeliminowanie art. 12 k.k. oraz jej uzupełnienie o art. 4 §1 k.k., a ponadto o zmianę wyroku w zakresie orzeczonej kary.

Sąd Okręgowy w X. wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2021 r., sygn. akt II Ka [...], zmienił zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w Y. w ten sposób, że uniewinnił oskarżonego X. X. od popełnienia zarzucanego mu czynu.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł Prokurator Rejonowy w X., zaskarżając go w całości na niekorzyść oskarżonego X. X., zarzucając rażące naruszenie prawa procesowego, tj.:

„I. art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. oraz art. 410 k.p.k., które miało istotny wpływ na treść wyroku poprzez dokonanie dowolnej i błędnej oceny materiału dowodowego, z naruszeniem wskazań wiedzy i doświadczenia

życiowego, w szczególności przy ocenie zeznań osobowych źródeł dowodowych, z których wynika, że pokrzywdzona Y. Y. obawiała się o swoje życie i zdrowie, czuła się zaszczuta, bała się, że oskarżony może chodzić pod jej oknami, co doprowadziło Sąd II instancji do błędnego przyjęcia, że zachowanie oskarżonego X. X. nie wzbudziło w pokrzywdzonej uzasadnionego okolicznościami poczucia zagrożenia, przy jednoczesnym całkowitym pominięciu tych okoliczności, które w sposób jednoznaczny prowadzą do wniosku, że wymienione znamię czynu zabronionego zostało zrealizowane, co w konsekwencji doprowadziło do wydania wyroku zmieniającego rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji co do istoty sprawy w oparciu o sprzeczną z zasadami wyrażonymi w art. 7 k.p.k. ocenę materiału dowodowego i niesłusznego uniewinnienia oskarżonego od zarzucanego mu czynu - podczas gdy uwzględnienie wszystkich zebranych dowodów, ocenionych swobodnie z uwzględnieniem zasad prawidłowego rozumowania, wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego prowadzi do wniosku, iż oskarżony popełnił zarzucane mu przestępstwo;

II. art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k. poprzez zaniechanie analizy całokształtu materiału dowodowego oraz wszechstronnej jego oceny, zaniechanie szczegółowego wskazania i omówienia w treści uzasadnienia wyroku faktów, które sąd uznał za udowodnione, a które za nieudowodnione, dowodów na jakich w tej mierze się oparł oraz powodów, dla których nie uznał dowodów przeciwnych oraz czym kierował się orzekając odmiennie co do istoty i przyjmując, że po stronie pokrzywdzonej nie wystąpił skutek przestępstwa z art. 190a § 1 k.k. w postaci wzbudzenia uzasadnionego okolicznościami poczucia zagrożenia, co skutkowało niesłusznym uniewinnieniem oskarżonego X.X. od popełnienia zarzucanego mu czynu”.

Podnosząc powyższe zarzuty, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w X. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Oskarżony X. X., ustosunkowując się do kasacji złożył obszerne pismo, które należało potraktować jako odpowiedź na kasację. W piśmie tym oskarżony wniósł o oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja skarżącego Prokuratora Rejonowego w X. okazała się zasadna, w związku czym zasługiwała na uwzględnienie.

Skarżący słusznie zakwestionował prawidłowość rozstrzygnięcia Sądu odwoławczego w zakresie, w jakim Sąd ten nie dokonał analizy materiału dowodowego przesądząc o braku realizacji przez oskarżonego X. X. znamienia „uzasadnionego okolicznościami poczucia zagrożenia” z art. 190a § 1 k.k.

Należy przypomnieć, że przypisanie oskarżonemu odpowiedzialności karnej za zarzucony w akcie oskarżenia czyn z art. 190a § 1 k.k. – w brzmieniu względniejszej dla sprawcy ustawy poprzednio obowiązującej – wymagało wykazania, że oskarżony „uporczywie nękał” pokrzywdzoną, wzbudzając u niej „uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia” lub „istotnie naruszał jej prywatność”. Ze względu na zastosowanie przez ustawodawcę alternatywy zwykłej, dla realizacji znamion typu wystarczyło zrealizowanie jednego z dwóch skutków (zob. A. Zoll, w: W. Wróbel (red.), A. Zoll (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część I. Komentarz do art. 117-211a, Warszawa 2017, teza 14 do art. 190a).

Zgodnie z art. 536 k.p.k. Sąd Najwyższy rozpoznaje kasację w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów, a w zakresie szerszym - tylko w wypadkach określonych w art. 435 k.p.k., art. 439 k.p.k. i art. 455 k.p.k. Oznacza to, że w niniejszej sprawie Sąd Najwyższy odnosi się wyłącznie do podniesionego w kasacji zarzutu nieprawidłowej kontroli instancyjnej Sądu odwoławczego w zakresie realizacji przez oskarżonego znamienia „uzasadnionego okolicznościami poczucia zagrożenia”. Jednocześnie poza zakresem kontroli kasacyjnej znajduje się niepodnoszona w kasacji kwestia realizacji przez oskarżonego znamienia „istotnego naruszenia prywatności” pokrzywdzonej. Na marginesie Sąd Najwyższy zwraca jedynie uwagę, że z opisu czynu zarzuconego w akcie oskarżenia oraz przypisanego w wyroku Sądu I instancji nie wynikała „istotność” naruszenia prywatności, której wykazanie było konieczne dla realizacji drugiego ze składników

określonej w art. 190a § 1 k.k. alternatywy. Uwaga ta nie ma jednak wpływu na kwestię zasadności postawionych przez skarżącego zarzutów.

Rację ma skarżący podnosząc w kasacji, że Sąd odwoławczy – uniewinniając oskarżonego od zarzucanego mu czynu – uzasadnił zaskarżony wyrok z naruszeniem art. 457 § 3 k.p.k. W uzasadnieniu zabrakło bowiem ustaleń pozwalających na stwierdzenie, że w sprawie nie doszło do realizacji znamienia „uzasadnionego okolicznościami poczucia zagrożenia” u pokrzywdzonej.

Nieprawidłowość postępowania Sądu Okręgowego w X. polegała na tym, że, argumentując na rzecz uniewinnienia oskarżonego, skoncentrował się na kwestii intertemporalnego zakresu zastosowania art. 190a § 1 k.k. w obecnym brzmieniu, a także na wykazaniu błędu popełnionego przez Sąd I instancji co do przyjęcia, w uzasadnieniu, a nie w sentencji wyroku, znamion tego przepisu dodanych przez ustawodawcę ustawą z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 568). Niezależnie od przeprowadzonych w tym zakresie analiz, Sąd odwoławczy powinien wnikliwie ocenić materiał dowodowy w sprawie weryfikując, czy fakty w sprawie uzasadniają przyjęcie, że pokrzywdzona czuła się zagrożona ze względu na uporczywe nękanie przez oskarżonego.

Nie można uznać za wystarczająco uzasadnione stwierdzenie Sądu odwoławczego, że: „zebrany w sprawie i prawidłowo oceniony materiał dowodowy nie dostarczył podstaw do przyjęcia, że doszło do wzbudzenia u pokrzywdzonej uzasadnionego okolicznościami poczucia «zagrożenia»”. Sąd odwoławczy nie przeprowadził bowiem jakiegokolwiek analizy materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie pod kątem realizacji przez sprawcę tego znamienia. Sąd I instancji przypisał zaś oskarżonemu skutek w postaci poczucia zagrożenia uzasadnionego okolicznościami, a ponadto wskazał w uzasadnieniu wyroku przemawiające za tym dowody. Jeśli zatem Sąd odwoławczy uniewinnił oskarżonego od zarzucanego mu czynu, to powinien dokonać wnikliwej analizy materiału dowodowego, a w szczególności wykazać, jakie fakty świadczyły o tym,

że w przekonaniu tego Sądu skutkiem zachowania oskarżonego nie było wzbudzenie u pokrzywdzonej poczucia zagrożenia.

Jak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego, Sąd odwoławczy, orzekając reformatoryjnie w oparciu o całkowicie odmienną ocenę dowodów i dokonane na nowo - odmienne od poczynionych przez sąd pierwszej instancji - ustalenia faktyczne, jest zobligowany do wykazania błędów w rozumowaniu sądu meriti oraz przedstawienia własnej analizy całego materiału dowodowego zgromadzonego w toku dotychczasowego procesu i wskazania, którym dowodom dał wiarę i dlaczego, a którym odmówił waloru wiarygodności z konkretnie sprecyzowanych powodów (zob. wyrok SN z dnia 18 listopada 2020 r., sygn. akt IV KK 468/20).

Teza Sądu odwoławczego o braku możliwości zakwalifikowania czynu sprawcy jako czynu zabronionego wymagała zatem krytycznego odniesienia się do zgromadzonych dowodów dotyczących stanu poczucia zagrożenia u pokrzywdzonej jako skutku uporczywego nękania. Tymczasem – jak zasadnie podniósł skarżący – Sąd *ad quem* nie wskazał, które dowody w jego ocenie zasługują albo nie zasługują na wiarę. Uwaga ta dotyczy w szczególności kwestii oceny zeznań świadków. Tym samym ocena dokonana przez Sąd nie mogła zostać uznana za swobodną, ale dowolną, co w konsekwencji prowadziło do naruszenia art. 7 k.p.k.

Sąd Okręgowy w X., dokonując ponownego rozpoznania sprawy powinien zadbać o staranne uzasadnienie w zakresie oceny rozstrzygnięcia Sądu I instancji. Ponadto wnikliwej analizie powinien podlegać materiał dowodowy w sprawie. Sąd odwoławczy na etapie postępowania odwoławczego przedstawi powody, dla których określone fakty uznał za udowodnione, zaś innym nie dał wiary. W szczególności przy ponownym rozpoznaniu sprawy należy – w perspektywie realizacji znamienia „uzasadnionego okolicznościami poczucia zagrożenia” z art. 190a § 1 k.k. – ocenić znaczenie zeznań pokrzywdzonej oraz świadków przesłuchiwanym w postępowaniu przygotowawczym i sądowym.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w sentencji wyroku.